

[View the original article](#)

СУСПІЛЬСТВО

Діти на краю. Історії з Чернігова про те, як родини з дітьми готуються пережити зиму

Ніна Бахмач

10 жовтня 2026, 06:30

Підлітки Чернігова. Фото Станіслава Сеника

Від сірників та свічок до повербанків і зарядних станцій. Чернігівці, намагаючись максимально полегшити своє життя під час холодів, готують різні пристрої на випадок відключень електроенергії. Люди запасуються харчами, ліками та водою. Відкладають готівку, якщо раптом будуть проблеми з роботою банківської системи. Але особливо важко доводиться родинам, які виховують дітей з інвалідністю. Для них кожен день – це квест на виживання.

Дитина боїться темряви та обстрілів, каже Радіо Свобода чернігівка Марія. Вона виховує дитину з інвалідністю. Для її родини минула зима з тривалими

відключенням електроенергії стала дуже важким випробуванням.

«Якщо немає світла, то дитина дуже боїться. Коли взимку були відключення – було дуже важко. Нам довелося придбати станцію. Ще одну нам видали, оскільки дитина має підгрупу по інвалідності»

Загальна кількість дітей з інвалідністю віком до 18 років по всій Чернігівській області становить близько 4 тисяч. Кількість учнів із особливими освітніми потребами, які навчаються у звичайних школах та дитсадках Чернігова, щороку зростає.

Зруйнований готель «Україна» в центрі Чернігова. 2026 рік. Російська армія вдарила по будівлі ще у 2022 році

Чому не виїжджають?

Попри складні умови та невтішні прогнози щодо дій Росії на зиму, родина Марії поки думає залишатися удома. Надто складним для їхньої родини є переїзд.

Єдине, що може спонукати родину виїхати – це тотальні обстріли, каже Марія.

«Боїться у мене дитинка дуже гучних вибухів. Такі діти взагалі дуже лякаються обстрілів. У мене багато знайомих, у яких після 22-го року діти отримали такі «відкати», що навіть зараз вони не дійшли до того рівня, який мали до повномасштабного вторгнення. І це все через вибухи. Тому якщо раптом будуть сильні обстріли, вибухи, то, як мінімум, будемо виїжджати з Чернігова на ту сторону Десни».

Рішення не виїжджати до останнього з міста родина ухвалила ще й через те, що саме в Чернігові вони отримують всю необхідну для дитини допомогу та реабілітацію.

“ Реабілітація дитини для нас в пріоритеті

«Реабілітація дитини для нас в пріоритеті. Тому що поїхати кудись і потім не отримувати ніякої допомоги, реабілітації – це означає втратити час. А у нас саме зараз

такий період у дитини, що потрібно дуже інтенсивно займатися з різними фахівцями – логопедами, психологами тощо. Якщо зараз зробимо перерву – потім вже не зможемо надолужити».

Чернігів, історична частина міста

Марія боїться, що за кордоном її дитина не зможе отримати все необхідне. Каже, що такий висновок вона зробила після спілкування з тими, хто виїхав за кордон, або вже повернувся звідти

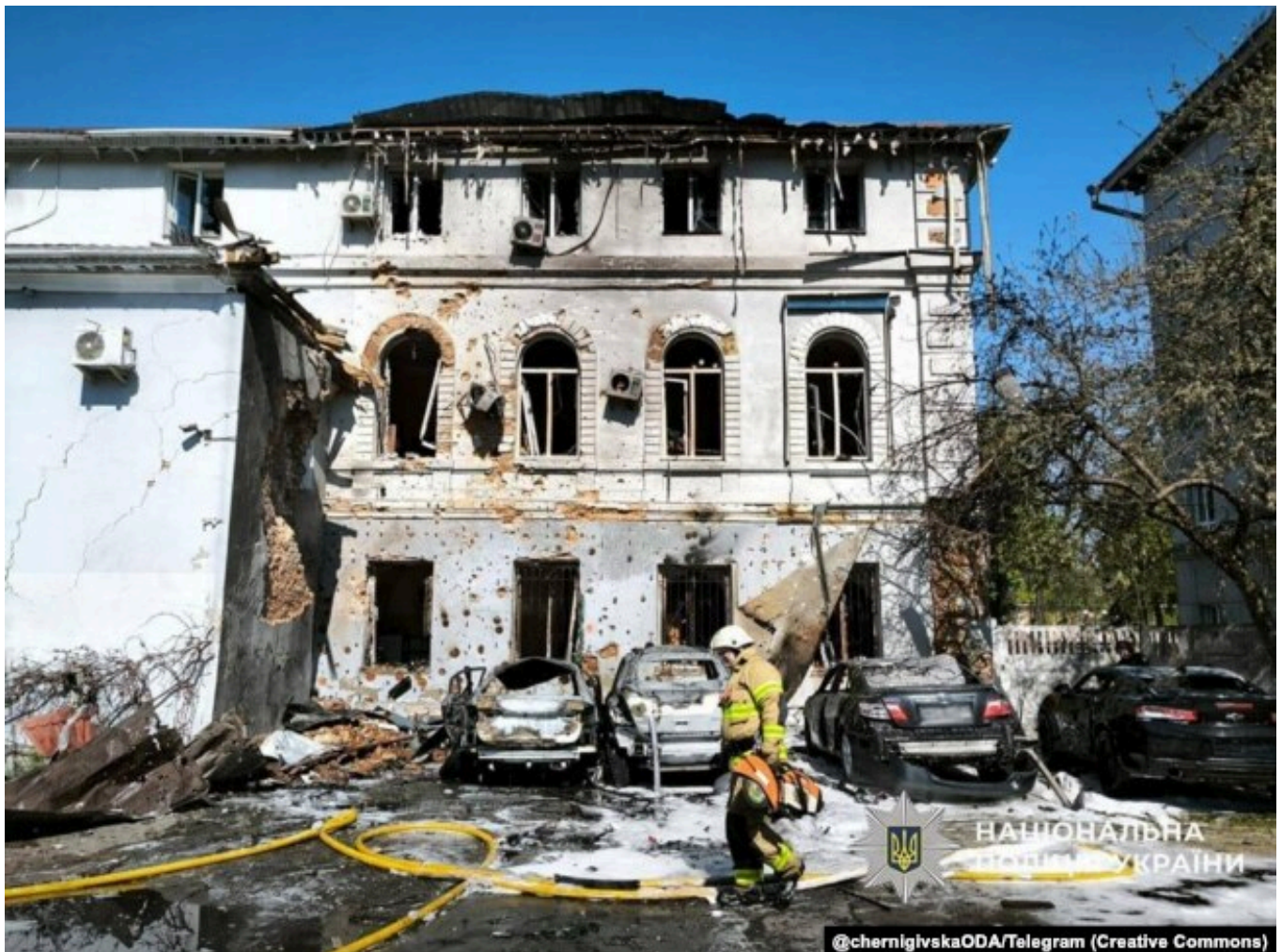
«Мені, наприклад, багато пропонували в 22-му, в 23-му роках поїхати до Польщі. Але я знаю досвід батьків, які повернулися з-за кордону в Україну і розповіли, як воно там бути з дітками, які мають інвалідність. Там, за кордоном, треба чекати місяцями, навіть по пів року люди чекали, на якусь мінімальну допомогу. Наприклад, логопеда. Я не готова втрачати стільки часу».

Схожа ситуація і у Наталії. Вона не так давно переїхала з маленьким сином до Чернігова з прикордонної **Семенівки**. В рідному місті просто не витримували через постійні обстріли.

У сина Наталії теж інвалідність. В Чернігові він має змогу займатися з різними фахівцями, відвідувати реабілітаційний центр, де отримує необхідну допомогу. Саме тому жінка теж вирішила лишатися в обласному центрі до останнього.

«Все упирається в кошти. Якби були кошти – можна було б їхати куди завгодно. Бо це ж треба винайняти житло, за щось жити. В Чернігові у мене робота, стабільність якась. Син отримує допомогу якісну. Звичайно, реабілітацію дитині можна знайти і в інших містах. Але це тільки по великих обласних центрах. А там й так ВПО вистачає. Всім потрібна допомога. Можна довго чекати і не отримати і половини того, що маємо в Чернігові. А сину потрібна ця допомога спеціалістів зараз».

Наталія, так само, як і Марія, не виключає, що виїжджати з міста таки доведеться. Але це крайній випадок, каже жінка.

Наслідки російського обстрілу Чернігова. Чернігів, 5 травня 2026 року

Діти – це дзеркало батьків!

Як допомогти дітям з інвалідністю, зокрема тим, хто має особливості ментального розвитку, спокійно пережити цей складний для країни період – однозначної

відповіді у фахівців немає. Особливо, якщо ці діти живуть поряд із фронтом, під час постійних тривог та частих вибухів.

Але багато чого залежить від поведінки батьків, вважають психологи.

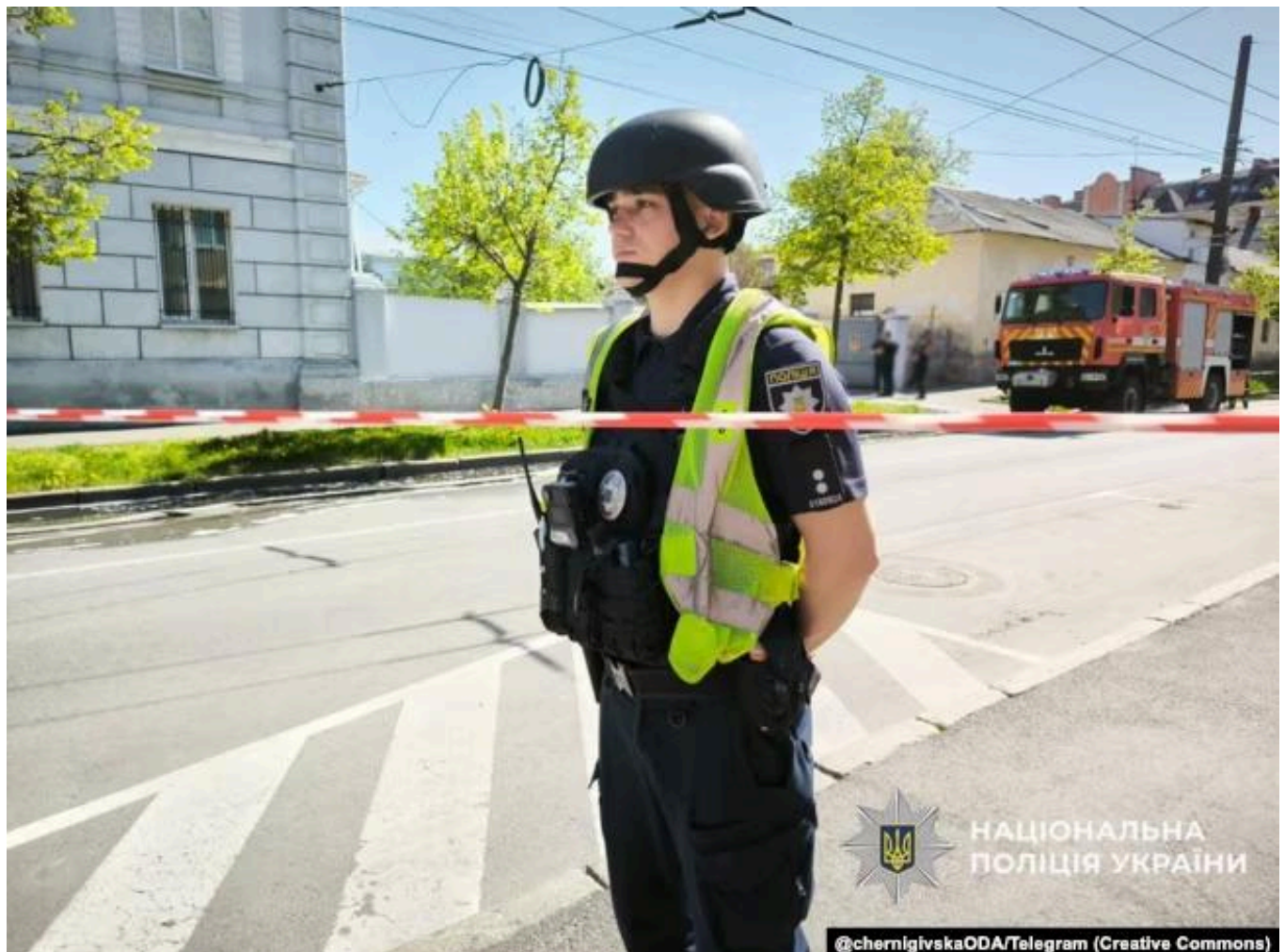
“ Діти хвилюються не через сам обстріл, а через емоції батьків

Вдовиченко

«Діти з особливостями розвитку сприймають обстріли по-різному. Наприклад, **високофункціональні аутисти**, які можуть відгукуватися на емоційний стан батьків – так, вони хвилюються, тривожаться. Але вони хвилюються не через сам обстріл, а через емоції батьків», –

пояснює реакцію дітей на обстріли клінічний психолог Чернігівського обласного центру комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» **Антоніна Вдовиченко**.

«Батьки «заражають» таким чином дітей своїх оцією емоційною нестабільністю, бо вони дивляться на дорослих і копіюють їх поведінку. Тому головне завдання батьків із такими дітками – контролювати себе, правильно відреагувати на ситуацію, правильно діяти, розумно діяти».

Незворушний поліцейський біля місця російського удару. Чернігів, Травень 2026 року

Те саме стосується і батьків звичайних дітей, які не мають особливостей розвитку, пояснює Антоніна Вдовиченко.

«До мене приходять звичайні діти і кажуть – так, ми боїмося дронів. А мами розповідають про тривожність у дітей, що вони, мовляв, погано сплять. А потім в процесі з'ясовується, що під час кожної тривоги та сама мама нервує, біжить кудись. А діти все це копіюють», - розповідає психолог.

Антоніна Вдовиченко пояснює – реагувати батькам потрібно відповідно до ситуації, дивитися – наскільки небезпека реальна.

«Діти – це дзеркало, - пояснює психолог. - Я питаю дітей – а як все відбувається в школі під час тривог? Мені відповідають – а в школі зазвичай нормально, бо всі централізовано спускаються, сидять, сміються і все нормально. В умовах війни ми повинні вчити наших дітей не боятися, а навпаки – бути зібраними і групуватися правильно».

Враховали сумний досвід минулої зими

Запаси сірників та свічок, які роблять чернігівці

Як підготуватися?

Щоб підготуватися до зими, батьки дітей з інвалідністю намагаються прорахувати наперед потенційні труднощі та максимально підготуватись до них. Враховують досвід та помилки минулого року.

Чернігівка Марія, щоб вберегти дитину від зайвого стресу під час ймовірних відключень світла, окрім зарядних станцій купила ще й генератор. Для опалення свого приватного будинку її родина вже заготовила два причеми дров.

«У нас котел гарний, ми дорогий купили, в який не треба багато дров. У нас все від нього в будинку залежить все – і опалення, і гаряча вода. Ми дуже розраховуємо на дрова. Сподіваємось, що перезимуємо».

Щоправда, дрова цієї зими – задоволення не з дешевих.

«Дровами топити не дешевше, ніж газом. Дуже підняли ціни на дрова, - розповідає Марія. - У мене є знайома, у неї у будинку і газовий котел, і дров'яний. Вони проводили такий собі експеримент – опалювали і газом, і дровами певний період. То різниця вийшла в ціні – всього тисяча гривень. Але дрова – це незалежність. Бо газ, якщо десь переб'ють трубу - то все. А дрова ось свої, поряд – бери і опалюй собі хату! До того ж, дрова ми поклали – і вони лежать, є запас. А запас газу ми ж зробити не зможемо».

Щодо продуктових запасів цього року Марія вирішила зробити акцент на домашню консервацію.

«Маючи гіркий досвід із водопостачанням, цього року закрила багато компотів. Раніше не закривала, але в цьому році вирішила перестрахуватись. Маємо запаси овочів. У нас батьки в селі, тому всі овочі у нас є».

А ось Наталія особливо великих запасів на зиму не робить. Жінка намагається раціонально прорахувати, що реально може знадобитись їй та сину під час відключень світла та можливих перебоїв з постачанням продуктів та ліків.

«Є трохи круп в запасі, але ми не закупуємо багато. Купуємо повербанки, лампочки. Є зарядна станція, щоб було від чого зарядитись, якщо що», - каже жінка.

Повербанки, лампи – те, що мають чернігівці на випадок відключення електроенергії

Виживання у прикордонні

Дуже хвилюється Наталія за свою матір, яка попри вмовляння, залишилась жити у прикордонні, в рідній Семенівці. Місто розташоване всього лише за 12 кілометрів від кордону з Росією.

«Обстановка там дуже складна, – розповідає Наталія. – Ми були на вихідних, то там жах – fpv-дрони, безпілотники без кінця летять, обстріли з артилерії, хоча не такі часті, як раніше. Зараз більше fpv-дрони кружляють над будинками. Там страшно просто вийти на вулицю».

Дрони кружляють над будинками людей, чутно, як гудуть в повітрі

відео Радіо Свобода

Попри постійні обстріли життя в прикордонній Семенівці триває, каже жінка.

«Привозять і продукти до магазинів, і навіть «Аврора» функціонує. Магазины, аптеки – все працює. Головне – до них добігти. Пересуватися вулицями небезпечно. Особливо в центрі потрібно короткими перебіжками рухатись. Страшно. Дрони постійно кошмарять».

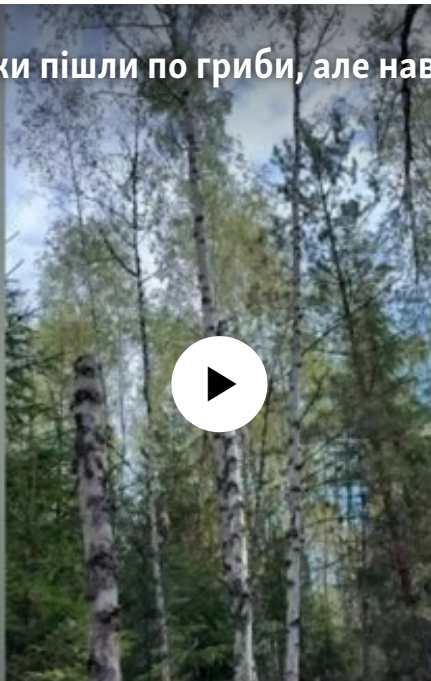
У Семенівці, каже жінка, люди до зими готуються, як і раніше, як і до війни – заготовляють дрова, роблять закрутки, консервацію, закупають цукор і борошно.

Ті мешканці, які ще лишилися в місті, виїжджати поки не збираються.

«Пояснюють тим, що, мовляв, куди ми поїдемо, де ми треба? Всіх хвилюють фінанси. От у моєї мами там є робота. Вона тримається за те, що, мовляв, є де працювати, є заробіток. Але насправді, я думаю, вони не хочуть їхати з дому. Це важко дуже. Особливо для літніх людей».

Люди в лісі біля Семенівки пішли по гриби, але навіть там, над деревами ...

відео Радіо Свобода

0:00

0:19

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Вода сягала стелі». Історія села-острова після руйнування греблі Каховського водосховища

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Викрадені українські діти. Що приховують російські табори з санкційного списку ЄС і до чого тут «плями ганьби»

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Наші люди незламні». Як Запоріжжя живе і працює в умовах постійних тривог та обстрілів

Україна

Суспільство

Важливе на Свободі

Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.